

Skånsø og Tranemose - N 61

Indholdsfortegnelse

1.	Beskrivelse af området.....	2
2.	Udpegningsgrundlag	3
3.	Foreløbig trusselvurdering.....	3
4.	Modsatrettede interesser	12
5.	Naturforvaltning og pleje	12
6.	Nykonstaterede eller nyindvandrede arter og naturtyper.....	12
7.	Manglende viden og yderligere vidensbehov.....	12
8.	Bilag.....	13
9.	Kildehenvisning	13

1. Beskrivelse af området

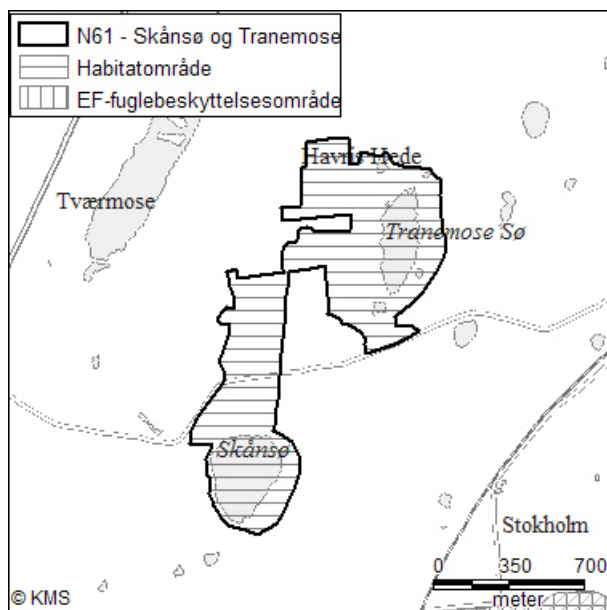
Natura 2000-området Skånsø og Tranemose (nr. 61) er udpeget som habitatområde (nr. 54). Det samlede areal af Natura 2000-området er 84 ha.

Af Natura 2000-områdets samlede areal på 84 ha, består ca. 26,5 ha af sø, mens 57,5 ha er landområder. Søerne er beliggende nord-vest for Vinderup, og de er beliggende i Vinderup kommune.

Skånsø er beliggende i et dødishul og det topografiske opland er lille. Det samlede opland til Skånsø er ca. 110 ha domineret af plantage samt §3-beskyttede moseområder omkring og i det nordvestlige hjørne af søen. Der findes mindre områder med jord i omdrift.

Tranemose er dannet som følge af tørvegravning omkring århundredeskiftet og brinkerne står flere steder som stejle tørveprofiler. Oplandet til Tranemose er ca. 135 ha er domineret af plantage samt §3-beskyttede mose- og hedeområder langs søbredden og i det nordvestlige hjørne af søen. Der findes mindre områder med jord i omdrift samt en række § 3 beskyttede søer.

Natura 2000-området er beliggende på kanten af israndslinien og er opbygget af senglaciale smeltvandssedimenter, der er fattige på næring og kalk.

Figur 1 Kort over Natura2000-områdets afgrænsning.

Indenfor natura 2000-området er der ingen fredede områder.

Inden for natura 2000-området findes der en række arealer som er beskyttede efter § 3 i Naturbeskyttelsesloven. I kortmaterialet kan man se hvilke arealer der pr. 01-02-07 var registreret som § 3-beskyttede. Det skal bemærkes at § 3-registreringen er en vejledende registrering, og at det til enhver tid er de aktuelle forhold som er gældende. Det er den lokale kommune, der har ansvaret for at vedligeholde § 3 registreringen.

2. Udpegningsgrundlag

Natura 2000-området Skånsø og Tranemose er udpeget på grundlag af 7 naturtyper, hvoraf 1 er prioriteret.

Tranemose og Skånsø har siden 2004 indgået i NOVANA-overvågningsprogrammet som en del af vandmiljøplanens overvågningsprogram. Tidligere (1988 - 2003) har søerne indgået i Amtets overvågningsprogram for særskilt målsatte søer i henhold til amtets regionplan med dataindsamling i 3 og 7 år med varierende prøvetagningsfrekvens for henholdsvis Tranemose og Skånsø, jf. bilag.

Oversigter over de udpegede naturtyper fremgår af tabel 2.1. Her er det også angivet hvor data stammer fra.

*Tabel 2.1 Naturtyper som aktuelt udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 61. *Prioriteret naturtype. 1) Data stammer fra NOVANA overvågningsprogrammet (2004-2005) samt Ringkjøbing Amt overvågning i perioden 1988-2003. 3) Data stammer fra NOVANA kortlægning (2004-05). Naturtyperne kan ses i kortmaterialet.*

Nr.	Naturtype	Forekomster	Areal (ha)	Kilde
3110	Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller (lobeliesøer)	1	12,5	1 1) kun delvist undersøgt
3160	Brunvandede søer og vandhuller	≥1	≥14,0	
4010	Våde dværgbusksamfund med klokkeløng	4	29,4	3)
4030	Tørre dværgbusksamfund (heder)	2	?	3)
6410	Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop	0	?	3)
7110	* Aktive højmoser	0	?	3)
7150	Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv	0	?	3)

3. Foreløbig trusselsvurdering

På baggrund af de tilgængelige data om naturtypers forekomster (se kort) er der foretaget en foreløbig vurdering af truslerne mod arterne og naturtyperne i natura 2000-område 61. Truslerne omfatter påvirkninger, hvor der er en begrundet mistanke om, at de har en negativ betydning for naturtilstanden. De største trusler er gennemgået i de følgende afsnit.

Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller (3110)

Skånsø opfylder i dag ikke sin målsætning i henhold til amtets regionplan. Dette skyldes at søens grundskudsplanter har været påvirket negativt af et tidligere put & take fiskeri, som nu er blevet stoppet. Det forventes at grundskudsplanterne vil opnå en positiv udvikling og at ørrederne over en årrække vil forsvinde fra søen. Området er pt. ikke truet mht. næringsstoffer men på sigt er der en væsentlig forhøjet kvælstofdeposition samt at områdets nåletræsplantager vil kunne bidrage et en forsuring af søvandet.

På baggrund af vandrammedirektivets basisanalyse vurderes Skånsø ikke at være truet, da søen i Forventes at leve op til sin målsætning i 2015 (Viborg Amt 2006).

Brunvandede søer og vandhuller (3160)

Tranemose er dannet som følge af tørvegravning omkring århundredeskiftet og brinkerne står flere steder som stejle tørveprofiler. Tranemose lever op til sin særskilte målsætning i amtets regionplan som naturvidenskabeligt referenceområde. På sigt vil søen som en naturlig succession gro til med Tørvemosser og sumpplanter. Dette er en langsom, men naturlig proces, hvilket vil betyde at flere af de nuværende arter vil forsvinde igen. Søen vil derved igen optræde som mose.

På baggrund af vandrammedirektivets basisanalyse vurderes Tranemose ikke at være truet, da søen i dag lever op til sin målsætning og forventes at gøre det i 2015 (Viborg Amt 2006).

Samlet beskrivelse af de terrestriske naturtyper

Eutrofiering i form af deposition af atmosfærisk kvælstof udgør sandsynligvis en trussel for de tørre og de våde heder, hvilket indikeres af store områder med betydeligt indslag af blåtop. Det blev konstateret, at afvanding er en mindre trussel for plantesamfundene på begge hedetyper ved Tranemose, hvor der er grøftning. Tilgroning med vedplanter (Bjergfyr, Bævreasp, Birk) ses som en konsekvens af øget næringsstofindhold og/eller afvanding, og er konstateret både ved Skånsø og ved Tranemose. Invasive arter (især nåletræer) kan udgøre en trussel for naturtyperne på længere sigt, hvis de ikke forhindres i at brede sig. Området er under kraftig tilgroning med nåletræer og en større del af natura 2000-området har allerede opnået skovkarakter, delvis grundet beplantning med nåletræer og delvis gennem opvækst af naturligt indvandrede nåletræer. Områder, der allerede har opnået skovkarakter er ikke kortlagt, og indgår derfor ikke i den foreløbige vurdering af naturtypernes tilstand.

3.1. Beskrivelse af naturtilstanden i de terrestriske naturtyper

I forbindelse med kortlægningen af de 18 terrestriske, lysåbne natura 2000-typer (Fredshavn 2004) er der foretaget en registrering af udbredelsen af en række naturtype-karakteristiske strukturer. Disse strukturer er delt op i negative og positive strukturer. De positive strukturer er til stede i veludviklede og typiske forekomster af naturtypen under mere eller mindre upåvirkede forhold. Tilsvarende vidner de negative strukturer om en stærkt påvirket naturtype. I felten er strukturerens samlede omfang registreret på en tretrins skala: udbredte (U), spredte (S) eller ikke tilstede (I).

Fugtig hede (4010)				Tør hede (4030)			
Strukturer	Negative			Strukturer	Negative		
Positive	I	S	U	Positive	I	S	U
U	0	40	0	U	0	0	0
S	0	0	60	S	0	0	96
I	0	0	0	I	4	0	0

29,3 ha 9,2 ha

Tabel 3.1 giver en oversigt over de to kortlagte naturtyper fordeling i forhold til deres indhold af positive og negative strukturer. Mørkegrøn farve viser veludviklede naturtyper, som tilsyneladende ikke er udsat for nogen nævneværdige trusler, mens mørkerød farve viser dårligt udviklede naturtyper, der antagelig påvirkes kraftigt af en eller flere trusler.

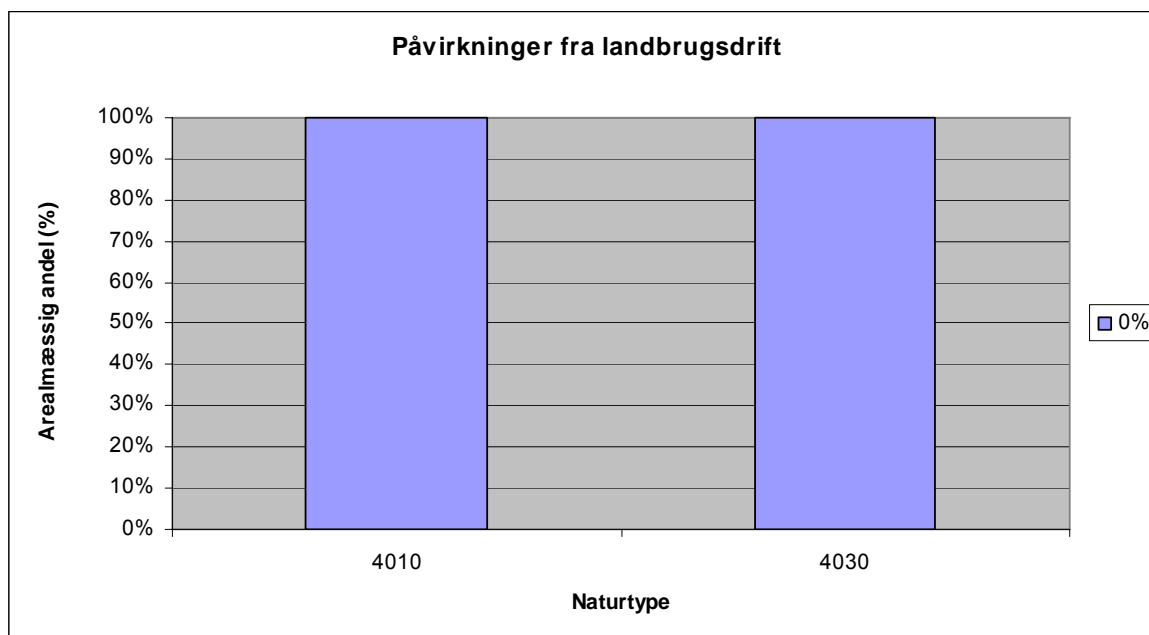
Tabel 3.1 viser at naturtype 4010 (fugtig hede) er noget påvirket grundet forekomst af Blåtop, som stedvis er dominerende. Der er dog et pænt indslag af klokkelyg som er en positiv struktur.

Naturtypen 4030 (tør hede) er mange steder præget af gammel lyng, hvor bølget bunke optræder almindeligt. Det skal bemærkes, at kortlægningen af naturtyperne er præget af nogen subjektivitet da naturtyperne skal tolkes bredt. Grænsen for naturtypen kan være svær at sætte, hvis området er præget af tilgroning eller påvirkning fra sprøjteskader og eutrofiering. I mange tilfælde er de mest påvirkede områder formentlig ikke taget med i kortlægningen af naturtyperne. Det betyder at oversigten i tabel 3.1 kommer til at vise en bedre tilstand end den der observeres i virkeligheden.

3.1.1. Eutrofiering

Terrestriske naturtyper

I forbindelse med kortlægningen af de terrestriske naturtyper er der foretaget en registrering af, hvor stor en andel af de kortlagte arealer, der er tydeligt påvirket af landbrugsdrift. Påvirkningerne omfatter gødningsspredning, atmosfærisk deposition, afdrift med sprøjtemidler eller påvirkning med erosionsmateriale fra dyrkede arealer (Fredshavn 2004). I praksis er det vanskeligt at identificere påvirkninger som atmosfærisk deposition og afdrift af sprøjtemidler, hvorfor registreringerne næsten udelukkende dækker over tegn på direkte gødsning. Figur 3.1 viser hvor stor en arealmæssig andel af de kortlagte naturtyper i natura 2000-området Skånsø og Tranemose, der er tydeligt påvirket af landbrugsdrift.

Figur 3.1 Den arealmæssige andel af de kortlagte naturtyper som er påvirket af landbrugsdrift. 0 %, 1-10 % og 25-50 % angiver hvor stor en andel af det kortlagte areal som er påvirket af landbrugsdriften.

Figur 3.1 viser at alle de registrerede naturtyper ikke er tydeligt påvirkede af landbrugsdrift tolket som ingen registrering af direkte tegn på gødsning.

Men i forbindelse med kortlægningen af de terrestriske naturtyper er der foretaget en registrering af udbredelsen af positive og negative strukturer, der kan relateres til næringsstofbelastning. Blandt de ændringer, der kan indtræffe som følge af næringsstofbelastning er tilbagegang af laver og mosser, da de er lavtvoksende og derfor særligt udsatte for at blive udkonkurreret af kraftigt voksende vegetation. Det samme gælder lavtvoksende og lyskrævende plantearter, der er karakteristiske for artsrige plantesamfund. Blandt de arter, der regnes som indikatorer for øget

næringsstofbelastning er græsarterne Blåtop, Bølget Bunke, Alm. Rajgræs, Alm. Kvik samt arter som Ager-tidsel, Stor Nælde og Vild Kørvel. Tabel 3.2 viser en oversigt over forekomsten af negative strukturer der er relateret til eutrofiering.

Tabel 3.2 Viser forekomsten af negative strukturer der er relateret til eutrofiering i de enkelte kortlagte naturtyper.

Naturtype	Strukturer	Antal forekomster/ud af totalt antal forekomster
4010	Dominans af blåtop	4 / 4
4030	Dominans af blåtop eller bølget bunke	1 / 2

Den gennemsnitlige deposition af atmosfærisk kvælstof (N) for Vinderup Kommune, hvor natura 2000-området er hjemmehørende, er beregnet til godt 17 kg N/ha/år (Skov og Naturstyrelsen, 2004). I tabel 3.3 ses tålegrænserne overfor atmosfærisk deposition af kvælstof (N) for de registrerede naturtyper i området.

Tabel 3.3 Naturtypernes tålegrænser mht. atmosfærisk kvælstofdeposition (Skov og Naturstyrelsen 2005). Tålegrænsen er angivet i kg N/ha/år. *Prioriteret naturtype.

Habitatnaturtype	Tålegrænse
4010 Våde dværgbusksamfund med klokkelyng	10-25
4030 Tørre dværgbusksamfund (heder)	10-20

Det kan ses af tabel 3.3 at de nedre tålegrænser er overskredet for begge de kortlagte naturtyper, 4010 (fugtig hede) og 4030 (tør hede).

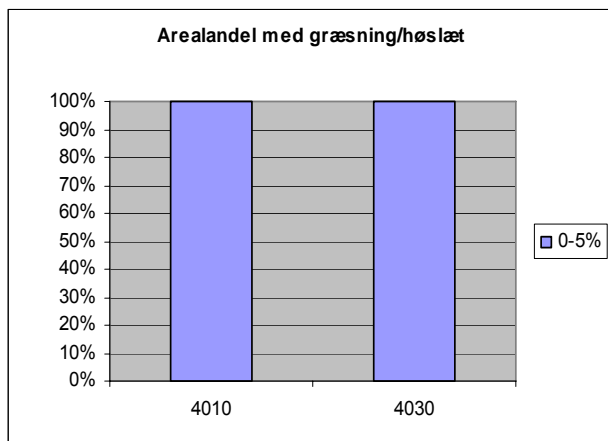
Det kan konkluderes, at eutrofiering udgør en trussel for de terrestriske naturtyper i Skån Sø og Tranemose natura 2000-området, da den atmosfæriske kvælstofdeposition alene udgør en væsentlig del af hvad naturtyperne kan tåle, og for en del naturtyper vedkommende overskrider de nedre tålegrænser. Dette understøttes af udbredte forekomster af Blåtop og Bølget Bunke i natura 2000-området.

3.1.2. Tilgroning

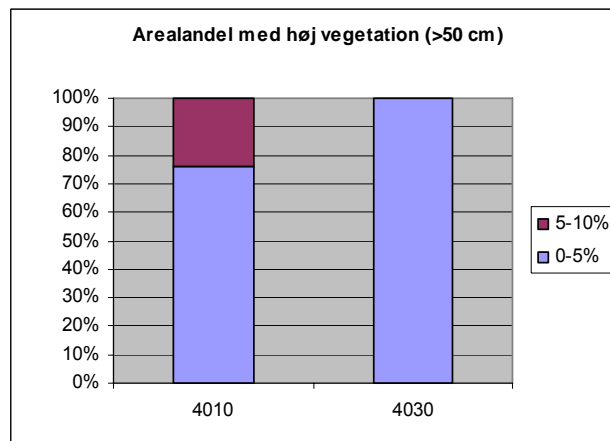
Terrestriske naturtyper

Tilgroning er i dag en alvorlig trussel mod opretholdelsen af de lysåbne naturtyper og deres karakteristiske vegetation. Således er ekstensiv udnyttelse i form af græsning og høslæt centralt for en lang række af de terrestriske naturtyper, der er opført på habitatdirektivets bilag I. Såfremt den traditionelle græsning og høslæt på disse naturtyper ophører, vil de hurtigt vokse til i rørsump, højstauder, åbne krat og endeligt skov. På et tidspunkt i denne successionsrække forsvinder de skyggefølsomme arter, hvorved naturtypen ændrer karakter og udvikler sig til en ny type natur (strandengene dog undtaget). Afvanding og eutrofiering kan medføre en accelereret tilgroning.

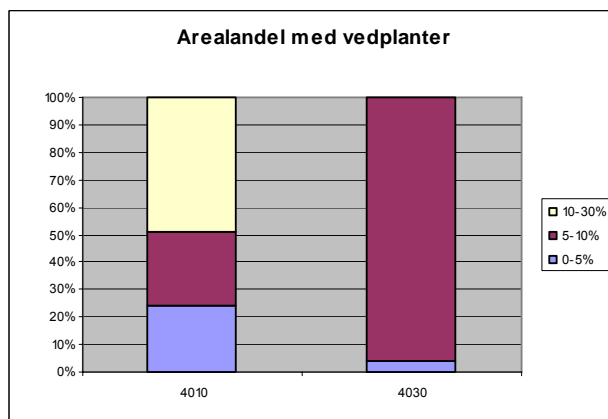
Tilgroningen kan vurderes ud fra områdernes udnyttelse til græsning/høslæt (figur 3.2), areal-andelen af områderne med vegetation der er højere end 50 cm (figur 3.3), arealandel af områderne med vedplanter (figur 3.4) og forekomst af negative strukturer, der har relation til tilgroningen (tabel 3.4).

Figur 3.2 Den arealmæssige andel af de kortlagte naturtyper som bliver græsset eller slået. 0-5 % angiver hvor stor en andel af det kortlagte areal som græsses/slås.

Figur 3.3 Den arealmæssige andel af de kortlagte naturtyper hvor vegetationshøjden er over 50 cm. 0-5 % og 5-10 % angiver hvor stor en andel af det kortlagte areal der har en vegetationshøjde på over 50 cm.

Figur 3.4 Den arealmæssige andel af de kortlagte naturtyper med vedplanter. 0-5 %, 5-10 % og 10-30 % angiver hvor stor en andel af det kortlagte areal der vokser vedplanter på.

Der er forskel på de forskellige naturtyperes følsomhed overfor tilgroning. Det ses af figur 3.2 at græsning eller afhøstning foretages på under 5 % af området. Der er dog et mindre område i Tranemosens sydlige del der græsses, ligesom mindre hedearealer er blevet afskrællet i nyere tid.

Ingen af de registrerede naturtyper er afhængig af græsning, dog er den tørre hede (4030) afhængig af en eller anden form for pleje, så lyngen kan fornys. Lyngen i Skånsø og Tranemose området er generelt gammel, og det vurderes at flere arealer bør slås i nær fremtid. Pleje er især påkrævet i området vest for Tranemose, hvor der er en lille koloni af den sjældne Rørkartespinder (*Eresus sandaliatus*)(rødlisstekategori: moderat truet), som er i fare for at uddø på lokaliteten grundet mangel på varme steder mellem de tilgroede lyngbuske, og udskygning fra opvoksende bjergfyrr. Pleje af lyngen bør også foretages for at revling ikke skal blive for dominerende.

Arealer hvor andelen af vegetation er over 50 cm er størst på de fugtige heder (4010) og kan primært henføres til forekomst af Mose-pors og Blåtop. Visse steder er der opvækst af birketræer. Langs Tranemose søens vestlige kant findes flere steder mindre (3-10 m²) arealer med meget

gamle Blåtop tuer. Disse vurderes at have stor værdi for leddyr faunaen, da de i vækstform minder om Top-star tuer og har de samme fugtige, mørke hulrum under nedhængende blade som er levested for mange arter.

De tørre heder (4030) er truet af tilgroning af træer. Dele af natura 2000-området med tidligere lyngbevoksning har nu opnået skovkarakter, og er således ikke kortlagt som hede. På stort set samtlige arealer kortlagt som tør hede er der opvækst af nåletræer som dækker mellem 5 og 10 % af arealet (se figur 3.4). Figur 3.4 viser også, at de våde heder i Skånsø og Tranemose området har en høj dækning af vedplanter. Vedplanterne på de våde heder udgøres dog hovedsageligt af den naturligt forekommende mose-pors som stedvis har meget høj dækning.

3.1.3. Hydrologi

Terrestriske naturtyper

En naturlig hydrologi uden afvanding eller vandløbsvedligeholdelse vil som hovedregel fremme den mest naturlige udvikling af de forskellige naturtyper. Afvanding samt nærtliggende vandindvinding sænker det naturlige vandspejl og medfører en gradvis udtørring af arealet.

Tabel 3.4 Oversigt over afvanding og vandindvinding på hede (4010) ved Skånsø og Tranemose. Udtræk fra TILDA.

Afvanding og vandindvinding	Antal forekomster	Andel af areal (i %)
Afvanding og vandindvinding forekommer ikke	2	15 %
Tegn på afvanding (grøfter el. lign.), men uden tydelige vegetationsændringer	2	14 %

Tabel 3.4 viser at der på 14 % af de fugtige heder er tegn på afvanding i form af grøfter eller lignende, men uden at der er tydelige tegn på vegetationsændringer.

Samlet beskrivelse af de terrestriske naturtyper:

Der er relativt lidt landbrugsdrift i Skånsø og Tranemose området, og derfor er der ikke konstateret direkte påvirkninger i form af sprøjteskader og afdrift fra gødningsspredning. Derimod kan depositionen af atmosfærisk kvælstof betragtes som en trussel for hedetyperne, da den atmosfæriske deposition alene udgør en væsentlig del af hvad naturtypen kan tåle, og for de nævnte naturtyper overskrider de nedre tålegrænser.

Grøftning vest for Tranemose medvirker muligvis at området fremtræder mere udtørret end fra naturens side. Grøftningen kan derfor påvirke den arealmæssige fordeling mellem tørre og fugtige hedetyper, ligesom den kan påvirke hastigheden af tilgroningen med nåletræer. Også den atmosfæriske deposition af næringsstoffer kan accelerere tilgroningen. Bjergfyr og i mindre grad Bævreasp, Røn og forskellige graner er nogle af de arter som invaderer arealerne med tør hede.

Hedearealerne (4030) består fortrinsvis af områder med gammel lyng som bør plejes, for at forny lyngen, dels for at revling ikke skal blive dominerende og dels for at bevare de varme mikrohabitater for de varmeelskende dyr.

3.2. Beskrivelse af naturtilstanden i de akvatiske naturtyper

3.2.1. Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller (3110)

Bevaringsstatus for naturtyper 3110 er nationalt plan endnu ikke vurderet, men naturtypen har længe været under tilbagegang på grund af den generelle øgede eutrofiering af det akvatiske miljø via menneskelig aktivitet (Søgaard *et al.* 2003).

Inden for Natura 2000-område nr. 61 findes udover Skånsø en række mindre søer og vandhuller, som potentielt kan udpeges som naturtype 3110. Ringkjøbing Amt har ikke undersøgt disse søer, og kan derfor ikke på dette datagrundlag vurdere truslerne og udpegningsgrundlaget.

Herunder er kun truslerne for Skånsø (Naturtype 3110) behandlet pga. manglende data i forhold til de øvrige søer beliggende i natura 2000-område nr. 61.

3.2.1.1. Areal

Skånsøs areal vurderes ikke at være ændret.

3.2.1.2. Eutrofiering

En forøgelse af søvandets næringsstofkoncentrationer vil have en negativ effekt for naturtypen, og der bør tilsigtes at totalfosforindholdet i søvandet er <0,025 mg P/l. Undersøgelser har vist, at årgennemsnittet for totalfosfor i perioden 1992 – 2005 har varieret mellem 0,017 og 0,024 mg P/l, og ældre data indikerer samme niveau, hvorfor søens næringsstofindhold mht. fosfor må betegnes som stabilt.

En øget kvælstofdeposition kan betyde at Skånsø eutrofieres, derfor er der fastsat tålegrænser svarende til 5 - 10 kg N/ha/år (Søgaard *et al.*, 2003) for naturtypen 3110. Kvælstofdepositionen i Vinderup Kommune er vurderet til 18,3 kg N/ha/år, hvilket overstiger den opstillede tålegrænse. På længere sigt vil dette kunne betyde at søen eutrofieres som følge af en forhøjet kvælstofdeposition.

3.2.1.3. Tilgroning/forsuring

De omkringliggende plantagearealer ved Skånsø med produktion af gran/fyrretræer kan på sigt medvirke til en forsuring af området. Såfremt der sker en forsuring af søvandet vil søens tørvemosser blive favoriseret frem for grundskudplanterne.

Undersøgelsen i 2003 viste, at mange af de landplanter, som var indvandret til søbredden i forbindelse med lave vandstande i 1990'erne var forsvundet fra de nærmeste bredarealer ned mod søen. Dette skyldes formentlig periodevis højere vandstande siden 1999, så landplanterne var gået ud og nu kun fandtes i de yderste randarealer, som ikke oversvømmes af søen. På sigt vil det nok være nødvendigt at fjerne disse vedvækster for at holde søen åben. Et tæt krat omkring Skånsø vil bl.a. kunne medføre en begrænsning af grundskudsplanternes udbredelse i bredzonen, og de afkastede blade vil kunne ændre de fysiske og vandkemiske forhold i søen, hvilket kan få negative følger for vegetationen (Ringkjøbing Amt 2003a).

3.2.1.4. Hydrologi

Vandstandssvingninger er vigtige for nogle af arterne, der findes i Skånsø og som bidrager til udpegningsgrundlaget for naturtypen 3110, jf. afsnit 3.2. Således kræver arterne ændringer i vandstanden for at trives og blomstre (Søgaard *et al.*, 2003). En ændring i den naturlige hydrologi gennem afvanding eller dræning vil derfor være en trussel mod disse arters forekomst.

Området omkring Skånsø vurderes at være stabil mht. hydrologi, da der ikke er planer om ændringer i området som vil kunne medføre ændringer i den nuværende hydrologi.

3.2.1.5. Vegetationen

Søen har en undervandsvegetation, hvor 2 rødlistede arter; Sekshannet Bækcarve og Sortgrøn Bransenføde er fundet samt 2 gullistede arter; Strandbo og Tvepibet Lobelie (Stoltze & Pihl 1998a & 1998b). Alle arterne findes som værende almindeligt til hyppigt forekommende (Ringkjøbing Amt 2003a).

I forbindelsen med undersøgelsen i 2003 er i alt 10 arter af undervandsplanter registreret, herunder en ny art kransnål (Bugtet Glanstråd) som ikke har været registreret før. Den samlede dækningsgrad af undervandsvegetation i Skånsø i 2003 var ca. 55 %, jf. bilag.

Der har været udført en tidligere undersøgelser af vegetationen i bl.a. i 1999 (Ringkjøbing Amt 2000). Sammenlignes dette med de seneste undersøgelser ses en fremgang mht. dækningsgrad og artsantal, se ovenfor.

Undersøgelser i 2005 vil vise hvordan udviklingen af undervandsvegetation vil forløbe og om den nuværende vegetationsudbredelse fastholdes.

3.2.1.6. Karakteristiske arter for naturtypen

Udbredelsen af karakterarter af grundskudsplanter forventes at kunne forbedres som følge af ophør med put and take fiskeri i Skånsø og de deraf relaterede aktiviteter som har haft en negativ påvirkning af grundskudsplanterne i søen (Ringkjøbing Amt 2003a & 2000). jf. bilag.

3.2.1.7. Andre påvirkninger

Skånsø har indtil 2005 været anvendt som put and take sø af Vinderup Lystfiskerforening, hvorefter foreningen ikke længere fik lov til at udsætte fisk efter behandling af sagen i Naturklagenævnet i 2005 og 2006. Søen har en bestand af Regnbueørreder og Bækørreder men da der ikke findes gydemuligheder for ørreder i tilknytningen til søen vil begge arter enten blive bortfisket eller uddø inden for en årrække.

Samlet beskrivelse af trusler: Skånsø opfylder i dag ikke sin målsætning i henhold til amtets regionplan. Dette skyldes at søens grundskudsplanter har været påvirket negativt af et tidligere put & take fiskeri, som nu er blevet stoppet. Det forventes at grundskudsplanterne vil opnå en positiv udvikling og at ørrederne over en årrække vil forsvinde fra søen.

På baggrund af vandrammedirektivets basisanalyse vurderes Skånsø ikke at være truet, da søen forventes at leve op til sin målsætning i 2015. Der henvises i øvrigt til vandrammedirektivets basisanalyse del II for yderligere detaljer (Viborg Amt 2006).

Området er pt. ikke truet mht. næringsstoffer men på sigt er der en væsentlig forhøjet kvælstofdeposition samt at områdets nåletræsplantager vil kunne bidrage et en forsuring af søvandet.

3.2.2. Brunvandede søer og vandhuller (3160)

Bevaringsstatus for naturtype 3160 er på nationalt plan ikke vurderet, men brunvandede søer/vandhuller er relativt almindeligt forekommende i Danmark. Naturtypen er begrænset til områder, hvortil der sker tilførsel af humusstoffer fra det omgivende opland (Søgaard *et al.* 2003).

Inden for Natura 2000-område nr. 61 findes udover Tranemose en række mindre søer og vandhuller, som formodentlig kan udpeges som naturtype 3160. Ringkjøbing Amt har ikke undersøgt disse søer, og kan derfor ikke på dette datagrundlag vurdere truslerne og udpegningsgrundlaget.

Herunder er kun truslerne for Tranemose (naturtype 3160) behandlet pga. manglende data i forhold til de øvrige søer beliggende i natura 2000-område nr. 61.

3.2.2.1. Areal

Tranemose er dannet som følge af tørvegravning omkring århundredeskiftet og brinkerne står flere steder som stejle tørveprofiler. På sigt vil søen som en naturlig succession gro til med tørvemosser og sumpplanter. Dette er en langsom, men naturlig proces, hvilket vil betyde at flere af de nuværende arter vil forsvinde igen.

3.2.2.2. Eutrofiering

Næringsstofkoncentrationer i søvandet $>0,1$ mg P/l kan have en negativ effekt for naturtypen. Amtets undersøgelser har vist, at årsgennemsnittet for totalfosfor i perioden 1992 – 2005 har varieret mellem 0,031 og 0,042 mg P/l, og ældre data indikerer samme niveau hvorfor søens næringsstofindhold mht. fosfor må betegnes som stabilt.

Kvælstofniveauet var i 2002 forhøjet med et årsgennemsnit på 1,06 mg N/l, hvilket er en høj værdi set i forhold til søens beliggenhed og at den er uden tilløb. Dette kan skyldes andefodring eller ammoniak-deposition fra luften (Ringkjøbing Amt 2003b).

3.2.2.3. Tilgroning/forsuring

Tranemose er dannet som følge af tørvegravning omkring århundredeskiftet og brinkerne står flere steder som stejle tørveprofiler. Tørvemosserne er i dag den dominerende plantegruppe i søen, og de vil sammen med sumpplanterne opfylde søen med en ny tørvemasse. Processen er en langsom, men naturlig tilgroning af søen. Dette vil betyde at flere af de nuværende arter vil forsvinde igen.

Søvandets pH i Tranemose har senest ligget på et niveau omkring 4,7 (Ringkjøbing Amt 2003b) hvilket er en lille stigning i forhold til tidligere målte niveauer omkring 4,2. Det har ikke været muligt at beregne hvorvidt der er tale om en signifikant stigning i søvandets pH eller naturlig variation. Fremtidig overvågning vil vise om niveauet er stabilt eller stigende.

3.2.2.4. Vegetationen

Undervandsvegetationen er ret artsfattig i Tranemose, og den domineres helt af tørvemos. Desuden findes arterne Vand-pileurt, Alm. Sumpstrå, Vandnavle, og Liden Siv. De tre sidstnævnte er nye forekomster af arter sammenlignet med resultaterne fra 1989. Endvidere er arten Vandseglimos ikke genfundet i 2003.

3.2.2.5. Karakteristiske arter for naturtypen

Udbredelsen af karakterarter i Tranemose i bl.a. tørvemosser er på et stabilt niveau, der er ikke registreret øvrige karakterarter for naturtypen i forbindelse med amtets tidligere undersøgelser. Amtet har ikke fortaget undersøgelser af guldsmede eller vandnymfer i søen.

Samlet beskrivelse af trusler. Tranemose er dannet som følge af tørvegravning omkring århundredeskiftet og brinkerne står flere steder som stejle tørveprofiler. Tranemose lever op til sin særskilte målsætning i amtets regionplan som naturvidenskabeligt referenceområde.

På baggrund af vandrammedirektivets basisanalyse vurderes Tranemose ikke at være truet, da søen i dag lever op til sin målsætning og forventes at gøre det i 2015. Der henvises i øvrigt til vandrammedirektivets basisanalyse del II for yderligere detaljer (Viborg Amt 2006).

På sigt vil søen som en naturlig succession gro til med tørvemosser og sumpplanter. Dette er en langsom, men naturlig proces, hvilket vil betyde at flere af de nuværende arter vil forsvinde igen. Søen vil derved igen optræde som mose.

4. Modsatrettede interesser

Det nuværende udpegningsgrundlag for Skånsø og Tranemose (natura 2000-område nr. 61), giver ikke anledning til at der vil være modsatrettede interesser for bevarelsen eller forbedringer af disse med det nuværende vidensgrundlag.

5. Naturforvaltning og pleje

Der er indplantet træer i dele af Natura 2000-området, hvilket ikke er foreneligt med gunstig bevaringsstatus for naturtyperne. Ydermere er der opvækst af selvsåede træer. Der bør sammen med de berørte lodsejere udarbejdes en plan for udtynding af træer.

I kortmaterialet kan det ses hvilke områder der er tegnet MVJ-aftaler på.

6. Nykonstaterede eller nyindvandrede arter og naturtyper

Der blev under kortlægningen ikke konstateret naturtyper som ikke er på udpegningsgrundlaget.

7. Manglende viden og yderligere vidensbehov

Terrestriske naturtyper

Naturtype 7150 kan formentligt også kortlægges for området, grundet kendt forekomst af liden ulvefod. Arten blev dog ikke fundet under kortlægningsarbejdet, og naturtypen er derfor ikke kortlagt. Naturtypen 6410 blev fundet under kortlægningen, men da typen fortrinsvis er udbredt på områder nyligt ryddet for trævegetation, betragtes den som et successionsstadium mod en sumpskovstype. De enkelte naturtypers udbredelse i området er genstand for fortolkning, da området har glidende overgange mellem engtype 6410, søtype 3130, hedetype 4010 og kærtype 7150. Det vil være formålstjenligt at forfine afgrænsningen af naturtyperne ved en fremtidig kortlægning. Naturtypen 7110 (aktiv højmosse) bør også eftersøges, da denne er prioriteret og udgør en del af udpegningsgrundlaget for natura 2000-området.

Søer

Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller (3110)

En række mindre søer og vandhuller, som potentielt kan udpeges som naturtype 3110. Ringkjøbing Amt har ikke undersøgt disse søer, og kan derfor ikke på dette datagrundlag vurdere truslerne og udpegningsgrundlaget.

Brunvandede søer og vandhuller (3160)

En række mindre søer og vandhuller, som potentielt kan udpeges som naturtype 3150. Ringkjøbing Amt har ikke undersøgt disse søer, og kan derfor ikke på dette datagrundlag vurdere truslerne og udpegningsgrundlaget.

I vandrammedirektivets basisanalyse I og II er der foretaget en konkret vurdering af søer > 5 ha. eller specifikt målsatte i henhold til regionplanen, hvilket betyder at de øvrige søer ikke er vurderet særskilt. Det er således ikke muligt at sammenstille de mindre søer beliggende i natura 2000-område nr. 61 med basisanalysen.

8. Bilag

Kort over naturtyper og arters udbredelse kan ses i kortmaterialet.

9. Kildehenvisning

Fredshavn (2004). Teknisk anvisning til kortlægning af terrestriske naturtyper.

Ringkjøbing Amt 2003a. Vegetationen i Skånsø, konsulentrapport udarbejdet af Bio/consult as (upubliceret rapport)

Ringkjøbing Amt 2003b. Tranemose, Miljøtilstanden 2002

Ringkjøbing Amt 2000. Skånsø – Miljøtilstand 1998 – 1999.

Skov- og Naturstyrelsens NATURA 2000 database (2006):
<http://www2.skovognatur.dk/natura2000/database/>

Skov- og Naturstyrelsen (2004). Gennemsnitlige afsætninger på kommuneniveau for 2000, 2003 og 2004 beregnet med DEHM-REGINA. Downloaded fra:
http://www.skovognatur.dk/NR/rdonlyres/78C70731-71A2-40B6-B611-2F1340CB922A/14950/Bilag_1.pdf

Stoltze, M. og Pihl, S. (red.) 1998a: Rødliste 1997 over planter og dyr i Danmark. Miljø- og Energiministeriet, Danmarks Miljøundersøgelser og Skov- og Naturstyrelsen.

Stoltze, M. og Pihl, S. (red.) 1998b: Gulliste 1997 over planter og dyr i Danmark. Miljø- og Energiministeriet, Danmarks Miljøundersøgelser og Skov- og Naturstyrelsen.

Søgaard, B., Skov, F., Ejrnæs, R., Nielsen, K.E., Pihl, S., Clausen, P., Laursen, K., Bregnballe, T., Madsen, J., Baatrup-Pedersen, A., Søndergaard, M., Lauridsen, T.L., Møller, P.F., Riis-Nielsen, T., Buttenschøn, R.M., Fredshavn, J., Aude, E. & Nygaard, B. 2003: Kriterier for gunstig bevaringsstatus. Naturtyper og arter omfattet af EF-habitatdirektivet & fugle omfattet af EF-fuglebeskyttelsesdirektivet. 2. udgave. Danmarks Miljøundersøgelser. 462 s. – Faglig rapport fra DMU, nr. 457. <http://faglige-rapporter.dmu.dk>.

Viborg Amt (2006). Vandrammedirektivets Basisanalyse del II. – Limfjorden.